

ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับสิทธิของผู้ต้องหาหรือจำเลยที่วิกลจริต ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา*

Legal Problems Regarding Rights of the Alleged Offender or the Accused, Who Is Unsound-Minded, under the Criminal Procedure Code

ฉัตรนันท์ สุนทร**
ประกอบ ประพันธ์เนติวุฒิ***
คมสัน สุขมาก****

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์นี้มุ่งศึกษาเกี่ยวกับปัญหาการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาหรือจำเลยที่วิกลจริตในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงแนวความคิด ทฤษฎี และหลักการเกี่ยวกับสิทธิทางกฎหมายของผู้ต้องหาหรือจำเลยทั่วไป ศึกษากฎหมายที่เกี่ยวกับสิทธิของผู้ต้องหาหรือจำเลยที่วิกลจริต ศึกษาและวิเคราะห์ปัญหาเกี่ยวกับมาตรการและหลักเกณฑ์เกี่ยวกับสิทธิในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของผู้ต้องหาหรือจำเลยที่เป็นบุคคลวิกลจริต ตลอดจนเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหาดังกล่าว ที่เกี่ยวกับมาตรการทางกฎหมายในเรื่องสิทธิของผู้ต้องหาหรือจำเลยที่วิกลจริตเพื่อให้มีความชัดเจนมากขึ้น

ผลจากการศึกษาประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาในเรื่องการคุ้มครองสิทธิผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญา พบว่า ผู้ต้องหาหรือจำเลยที่วิกลจริตจะได้รับสิทธิในการแต่งตั้งทนายความจากรัฐในบางกรณีเท่านั้น อีกทั้งเมื่อมีเหตุควรเชื่อว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยเป็นผู้วิกลจริตและไม่สามารถต่อสู้คดีได้พนักงานสอบสวนหรือศาลจะงดการสอบสวน ใต้สวนมูลฟ้องหรือพิจารณาไว้จนกว่าผู้นั้นหายวิกลจริตหรือสามารถจะต่อสู้คดีได้ ไม่มีกระบวนการใด ๆ เกี่ยวกับคดีเพื่อทราบว่ามีอาการกระทำผิดอาญาตามที่ถูกกล่าวหาจริงหรือไม่และจำเลยกระทำผิดจริงหรือไม่ ด้านการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาและจำเลยที่วิกลจริตจะคุ้มครองแต่เฉพาะในชั้นของพนักงานสอบสวนและในชั้นศาลเท่านั้น ไม่ได้บัญญัติถึงการคุ้มครองสิทธิในชั้นพนักงานอัยการไว้

ข้อเสนอแนะการศึกษาเห็นควรปรับปรุงแก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาในเรื่องสิทธิการมีทนายความในชั้นสอบสวน มาตรา 134/1 และสิทธิการมีทนายความในชั้นพิจารณา มาตรา 173 ของผู้ต้องหาหรือจำเลยที่วิกลจริตโดยรัฐต้องจัดหาทนายความให้ทุกกรณี และแก้ไขมาตรา 14 เมื่อมีเหตุควรเชื่อว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยวิกลจริตจนไม่สามารถต่อสู้คดีได้ การสอบสวนและการพิจารณาจะต้องไม่ยุติลงจะต้องดำเนินกระบวนการยุติธรรมทางอาญาต่อไป และแก้ไขเรื่องคดีที่อยู่ในชั้นพนักงานอัยการต้องให้อำนาจพนักงานอัยการในการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาที่วิกลจริตด้วย ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรมและเพื่อให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยที่วิกลจริตได้รับการคุ้มครองสิทธิตามกฎหมาย

คำสำคัญ : วิกลจริต / สิทธิผู้ต้องหา / สิทธิจำเลย

*วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชากฎหมายอาญาและกระบวนการยุติธรรมทางอาญา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตชลบุรี

**นักศึกษาลัทธิศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชากฎหมายอาญาและกระบวนการยุติธรรมทางอาญา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตชลบุรี

***อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก รองศาสตราจารย์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตชลบุรี

****อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม พันตำรวจเอก ดร. มหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตชลบุรี

Abstract

This Thesis focuses on studying problems regarding protection of rights of the alleged offender or the accused, who is unsound-minded, in the criminal justice proceedings, with the objectives to study concepts and theories concerning legal rights of the alleged offender or the accused in general, to study law concerning rights of the alleged offender or the accused, who is unsound-minded, to study and analyze problems regarding measures and criteria relating to rights of the alleged offender or the accused, who is unsound-minded, in the criminal justice proceedings, as well as to recommend approaches to solving problems regarding legal measures with respect to the rights of the alleged offender or the accused, who is unsound-minded, for more clarity.

The study of the Criminal Procedure Code, with respect to protection of the rights of the alleged offender or the accused in the criminal case, finds that the alleged offender or the accused, who is unsound-minded, shall be entitled to be granted with a lawyer procured by the State only in a particular event. Moreover, when there is a reason to believe that the alleged offender or the accused is an unsound-minded person and unable to defend itself, the Inquiry Official or the Court shall suspend the inquiry, preliminary examination or trial, until the person is recovered from unsound mind or able to defend itself. There is no process concerning the case to discover whether or not the alleged criminal offense was actually committed or whether or not the accused actually committed the offense. With respect to protection of the rights of the alleged offender and the accused, who are unsound-minded, they will be protected only at stages of the Inquiry Official and the Court, but there are not provisions for protection of the rights in the stage of the Public Prosecutor.

Recommendations of this study are to amend the Criminal Procedure Code with respect to the rights to legal counsel in the Inquiry Stage, Section 134/1, rights to legal counsel in the Trial Stage, Section 173, the alleged offender or the accused, who is unsound-minded, whereby the State must procure a lawyer for it in any event, and amend Section 14, if there is a reason to believe that the alleged offender or the accused is unsound-minded and unable to defend itself, the Inquiry and Trial must not be suspended, but the criminal justice proceedings must be carried on, and amend the matter of the case at the level of the Public Prosecutor level, whereby the Public Prosecutor must also be empowered to protect the rights of the alleged offender, who is unsound-minded, for benefit of the justice, and in order that the alleged offender or the accused, who is unsound-minded, enjoy protection of its legal rights.

Keywords : Unsound Mind / Rights of the Alleged Offender / Rights of the Accused

บทนำ

ประชาชนในสังคมต้องพบเจอกับปัญหามากมาย ทั้งปัญหาในครอบครัว ปัญหาในที่ทำงาน และปัญหาอื่น ๆ ในชีวิต อันอาจทำให้เกิดภาวะความเครียด ซึ่งสาเหตุปัญหาต่าง ๆ นี้ อาจก่อให้เกิดการเจ็บป่วยทางจิตขึ้นได้ มีแนวโน้มว่าจะมีผู้ป่วยทางจิต หรือผู้วิกลจริตเพิ่มมากขึ้น นอกจากนี้สภาวะทางจิตที่ไม่ปกติหรือที่เรียกว่าวิกลจริตนั้น ยังส่งผลให้

ผู้ป่วยไม่มีความสามารถที่จะควบคุมสติ อารมณ์ ความนึกคิด ความรู้สึกผิดชอบ ซึ่งจะพบเห็นได้จากชาวป่วยครั้งที่บุคคลที่มีสภาวะทางจิตไม่ปกติจะก่อให้เกิดปัญหาทางสังคมในหลายประการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการกระทำความผิดทางอาญาซึ่งทำให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลอื่น ๆ ดังนั้น เมื่อผู้ที่มีสภาวะทางจิตไม่ปกติไปกระทำความผิดทางอาญาหรือผู้กระทำความผิดทางอาญากลายเป็นผู้ที่มีสภาวะทางจิตไม่ปกติ การดำเนินกระบวนการยุติธรรมทางอาญาจึงต้องมีมาตรการทางกฎหมายเป็นพิเศษเพื่อคุ้มครองบุคคลดังกล่าว โดยต้องมีมาตรการที่แตกต่างจากผู้กระทำความผิดทางอาญาที่เป็นบุคคลปกติทั่วไป ซึ่งกฎหมายไม่ได้ประสงค์ที่จะมุ่งลงโทษบุคคลดังกล่าวให้สาสมกับการกระทำความผิด แต่มุ่งประสงค์ที่จะให้บุคคลดังกล่าวได้รับการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ และได้รับความเป็นธรรมในการดำเนินคดีอาญาเพื่อให้เกิดยุติธรรมและความเท่าเทียมกันในการต่อสู้คดีของบุคคลทุกคน และเพื่อให้บุคคลที่มีสภาวะทางจิตไม่ปกติได้พิสูจน์ตนเองว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ (ศกุนา เก้านพรัตน์, 2551, หน้า 10)

ประเทศไทยมีกฎหมายหลายฉบับที่บัญญัติถึงมาตรการทางกฎหมายสำหรับผู้ป่วยที่มีสภาพจิตไม่ปกติ ไม่ว่าจะเป็นประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา หรือประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งได้กำหนดมาตรการทางกฎหมายในการดำเนินคดีอาญาและมาตรการในการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพกับผู้ที่มีสภาพจิตไม่ปกติที่ต้องเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม นอกจากนี้ยังมีพระราชบัญญัติสุขภาพจิต พ.ศ. 2551 ซึ่งได้กำหนดมาตรการทางกฎหมายในการบำบัดรักษาผู้ที่มีสภาพจิตไม่ปกติทั้งก่อนและหลังจากมีการกระทำความผิดอาญาเกิดขึ้น เพื่อคุ้มครองสังคมจากอันตรายที่อาจเกิดขึ้นจากผู้ที่มีสภาพจิตไม่ปกติ และเป็นการคุ้มครองผู้ที่มีสภาพจิตไม่ปกติให้ได้รับการบำบัดรักษา ซึ่งรวมถึงผู้ที่มีสุขภาพจิตไม่ปกติที่ต้องเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมด้วย

ในเรื่องสิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทยได้มีบัญญัติไว้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักร พุทธศักราช 2560 มาตรา 27 วรรคหนึ่ง ที่มีหลักว่า “บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมาย มีสิทธิและเสรีภาพและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน” วรรคสอง ที่มีหลักว่า “การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคล ไม่ว่าด้วยเหตุความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ ความพิการ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมืองอันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือเหตุอื่นใด จะกระทำมิได้” ซึ่งหมายถึงการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลวิกลจริตด้วย (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560, มาตรา 27)

สิทธิต่าง ๆ ของผู้ต้องหาและจำเลยตามกฎหมายไทย ในขั้นสอบสวน เช่น สิทธิที่จะได้รับการสอบสวนด้วยความรวดเร็วต่อเนื่องและเป็นธรรม สิทธิที่จะพบและปรึกษาผู้ซึ่งจะเป็นทนายความเป็นการเฉพาะตัว สิทธิที่จะให้ทนายความหรือผู้ซึ่งตนไว้วางใจเข้าฟังการสอบปากคำตนได้ในขั้นสอบสวน ส่วนในขั้นพิจารณา เช่น สิทธิได้รับการพิจารณาด้วยความรวดเร็ว ต่อเนื่อง และเป็นธรรม สิทธิที่จะได้รับความช่วยเหลือจากรัฐด้วยการจัดหาทนายความให้ สิทธิที่จะแต่งตั้งทนายความเพื่อสู้คดี และสิทธิที่จะได้รับการรักษาพยาบาลโดยเร็วเมื่อเกิดการเจ็บป่วย เป็นต้น

ผู้ต้องหาหรือจำเลยที่มีสภาวะทางจิตไม่ปกติหรือที่เรียกว่าวิกลจริตนั้น ในระหว่างการสอบสวนหรือดำเนินคดี ผู้ต้องหาหรือจำเลยดังกล่าวนั้นอาจไม่มีความสามารถที่จะใช้สิทธิต่าง ๆ ในขั้นสอบสวนและในขั้นพิจารณาในการดำเนินคดีอาญาได้ ซึ่งทำให้ผู้ต้องหาและจำเลยที่วิกลจริตนั้นเสียเปรียบในการต่อสู้คดี ฉะนั้น จึงต้องมีบทบัญญัติในการดำเนินคดีอาญาแก่ผู้ต้องหาและจำเลยที่วิกลจริตไว้เป็นพิเศษ กฎหมายในประเทศไทยที่เกี่ยวกับวิธีพิจารณาความอาญาเพียงมาตราเดียวเท่านั้น ซึ่งยังมีข้อความที่ยังไม่ชัดเจนอยู่หลายประการ ในขณะที่เดียวกันก็มิได้มีระเบียบใด ๆ ที่นำมารองรับในทางปฏิบัติที่จะทำให้เกิดความเข้าใจดียิ่งขึ้น นอกจากนี้ปัญหาเรื่องนี้ก็ยังไม่ได้รับความสนใจในการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้องเท่าที่ควร ทั้งที่เป็นบทบัญญัติของผู้ต้องหาและจำเลยที่วิกลจริตในการต่อสู้คดีอาญาที่มีความสำคัญมาก ซึ่งแตกต่างกับในต่างประเทศ เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศอังกฤษ ที่ได้ให้ความสำคัญกับ

ปัญหาเรื่องนี้ และมีความพยายามที่จะวางหลักเกณฑ์ และวิธีพิจารณาในการปฏิบัติต่าง ๆ ให้เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ

แม้ประเทศไทยจะมีกฎหมายในเรื่องการคุ้มครองสิทธิทางอาญากับผู้ต้องหาหรือจำเลยที่วิกลจริตไว้เป็นพิเศษอยู่แล้วก็ตาม แต่ในทางปฏิบัติก็ยังมีข้อบกพร่องอยู่หลายประการ ซึ่งควรได้รับการแก้ไขให้ดียิ่งขึ้น เพื่อที่จะปฏิบัติต่อผู้ต้องหาหรือจำเลยที่วิกลจริตให้ได้รับสิทธิเช่นเดียวกับผู้ต้องหาหรือจำเลยที่เป็นบุคคลปกติต่อไป

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาถึงแนวความคิด ทฤษฎี และหลักการเกี่ยวกับสิทธิทางกฎหมายของผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญา
2. เพื่อศึกษากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสิทธิของผู้ต้องหาหรือจำเลยที่วิกลจริต
3. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ปัญหาเกี่ยวกับมาตรการและหลักเกณฑ์เกี่ยวกับสิทธิในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของผู้ต้องหาหรือจำเลยที่เป็นบุคคลวิกลจริต
4. เพื่อศึกษาแนวทางแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับมาตรการทางกฎหมายในเรื่องสิทธิของผู้ต้องหาหรือจำเลยที่วิกลจริตเพื่อให้มีความชัดเจนมากขึ้น

สมมติฐานของการศึกษา

ผู้ต้องหาหรือจำเลยที่วิกลจริตก็ยังไม่สามารถเข้าถึงสิทธิขั้นพื้นฐานของผู้ต้องหาหรือจำเลยที่เป็นบุคคลปกติได้ในบางกรณี ทั้งในชั้นสอบสวนและชั้นพิจารณา ส่วนในชั้นพนักงานอัยการก็ไม่มีบทบัญญัติกฎหมายที่คุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาหรือจำเลยที่วิกลจริตไว้ ซึ่งเป็นเรื่องที่สำคัญเพราะการที่ไม่สามารถเข้าถึงสิทธิขั้นพื้นฐานนั้น อาจทำให้เกิดความไม่เป็นธรรมต่อผู้ต้องหาหรือจำเลยที่วิกลจริตในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้ จึงต้องมีการบัญญัติกฎหมายในส่วนที่เกี่ยวกับสิทธิในการแต่งตั้งทนายความ การรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์ความผิด ความบริสุทธิ์ ของผู้ต้องหาหรือจำเลย ในชั้นพิจารณาศาลต้องพิจารณาว่าการกระทำของจำเลยผู้วิกลจริตเป็นความผิดตามกฎหมายหรือไม่ รวมถึงบทบาทของพนักงานอัยการในการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาหรือจำเลยที่วิกลจริต เพื่อให้บุคคลดังกล่าวได้รับสิทธิทางกฎหมายเช่นเดียวกับบุคคลปกติให้เป็นไปตามหลักสากล

ขอบเขตของการศึกษา

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะศึกษาเกี่ยวกับแนวคิดทฤษฎีด้านสิทธิของผู้ต้องหาหรือจำเลยกรณีทั่วไปและศึกษามาตรการการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาหรือจำเลยที่เป็นผู้วิกลจริตตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 14 ในเรื่องการมีทนายความในการช่วยเหลือในคดี การได้รับการพิจารณาจากพยานหลักฐานต่าง ๆ ว่าการกระทำของตนเป็นความผิดตามกฎหมายหรือไม่ และบทบาทของพนักงานอัยการในการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาหรือจำเลยที่วิกลจริต โดยศึกษาตามแนวคิดทฤษฎีของกฎหมายระหว่างประเทศ กฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกา กฎหมายของอังกฤษ และกฎหมายของประเทศญี่ปุ่น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา รวมทั้งพระราชบัญญัติสุขภาพจิต พ.ศ. 2551

วิธีดำเนินการศึกษา

ดำเนินการศึกษาโดยค้นคว้าจากตำรากฎหมาย ตั๋วบทกฎหมาย เอกสาร วารสาร บทความวิชาการ รายงานการวิจัย วิทยานิพนธ์ คำพิพากษาศาลฎีกา ข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต เกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในการปฏิบัติ

ต่อผู้ต้องหาหรือจำเลยที่เป็นบุคคลวิกลจริตให้ได้รับการคุ้มครองสิทธิตามกฎหมาย ทั้งกฎหมายประเทศไทยและกฎหมายต่างประเทศ จากนั้นนำข้อมูลที่ได้รับจากการศึกษามาวิเคราะห์

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงแนวความคิด ทฤษฎี และหลักการเกี่ยวกับสิทธิทางกฎหมายของผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญา
2. ทำให้ทราบถึงกฎหมายที่เกี่ยวกับสิทธิของผู้ต้องหาหรือจำเลยที่วิกลจริตตามกฎหมายของประเทศไทย และกฎหมายของต่างประเทศ
3. ทำให้ทราบถึงข้อบกพร่องของกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของไทยเกี่ยวกับสิทธิของผู้ต้องหาหรือจำเลยที่วิกลจริต
4. ทำให้ทราบถึงแนวทางแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับมาตรการทางกฎหมายในเรื่องสิทธิของผู้ต้องหาหรือจำเลยที่วิกลจริตเพื่อให้มีความชัดเจนต่อการดำเนินกระบวนการยุติธรรมทางอาญาต่อไป

คำนิยามศัพท์

“บุคคลวิกลจริต” ความหมายในทางกฎหมายอาญา

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาไม่ได้บัญญัติความหมายไว้แต่อย่างใด และประมวลกฎหมายอาญาก็ไม่มีนิยามความหมายไว้เช่นกัน แต่ได้บัญญัติความหมายที่ใกล้เคียงไว้ใน มาตรา 65 ว่า “ผู้ใดกระทำความผิด ในขณะที่ไม่สามารถรู้ผิดชอบ หรือไม่สามารถบังคับตนเองได้เพราะมีจิตบกพร่อง โรคจิตหรือจิตฟั่นเฟือน ผู้นั้นไม่ต้องรับโทษสำหรับความผิดนั้น”

ผลการวิจัย

จากการศึกษาประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาในเรื่องการคุ้มครองสิทธิผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญา พบว่า ผู้ต้องหาหรือจำเลยที่วิกลจริตจะได้รับสิทธิในการแต่งตั้งทนายความจากรัฐในบางกรณีเท่านั้น อีกทั้งเมื่อมีเหตุควรเชื่อว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยเป็นผู้วิกลจริตและไม่สามารถต่อสู้คดีได้ พนักงานสอบสวนหรือศาลจะงดการสอบสวน ไต่สวนมูลฟ้องหรือพิจารณาไต่สวนว่าผู้นั้นหายวิกลจริตหรือสามารถจะต่อสู้คดีได้ ไม่มีกระบวนการใด ๆ เกี่ยวกับคดีเพื่อทราบว่ามีกรกระทำผิดอาญาตามที่ถูกกล่าวหาจริงหรือไม่ ด้านการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาและจำเลยที่วิกลจริตจะคุ้มครองแต่เฉพาะในชั้นของพนักงานสอบสวนและในชั้นศาลเท่านั้น ไม่ได้บัญญัติถึงการคุ้มครองสิทธิในชั้นพนักงานอัยการไว้ ซึ่งไม่สอดคล้องกับกฎหมายระหว่างประเทศและกฎหมายต่างประเทศ

ผู้ศึกษาพบปัญหาในการศึกษาเกี่ยวกับสิทธิของผู้ต้องหาหรือจำเลยที่วิกลจริตตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ดังนี้

1. ปัญหาเกี่ยวกับสิทธิในการจัดหาทนายความในชั้นสอบสวนและในชั้นพิจารณาของผู้ต้องหาหรือจำเลยที่วิกลจริต

สิทธิในการมีทนายความของผู้ต้องหาหรือจำเลยเป็นบทบัญญัติที่ใช้บังคับกับผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาทุกกรณี ไม่ได้มีบทบัญญัติเฉพาะสำหรับผู้ต้องหาหรือจำเลยผู้วิกลจริตไว้ คือ ในคดีที่มีอัตราโทษประหารชีวิต หรือในคดีที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยมีอายุไม่เกินสิบแปดปีในวันที่พนักงานสอบสวนแจ้งข้อหาหรือในวันที่ถูกฟ้องต่อศาล ก่อนเริ่มถามค่าให้การหรือก่อนพิจารณา พนักงานสอบสวนหรือศาลจะถามผู้ต้องหาหรือจำเลยก่อนว่ามีทนายความหรือไม่ ถ้าไม่มีให้รัฐจัดหาทนายความให้ ส่วนในคดีที่มีอัตราโทษจำคุกก่อนเริ่มถามค่าให้การหรือก่อนเริ่มพิจารณาพนักงานสอบสวนหรือ

ศาลจะถามผู้ต้องหาหรือจำเลยก่อนว่าต้องการทนายความหรือไม่ ถ้าไม่มีและต้องการทนายความรัฐจึงจะจัดหาทนายความ ซึ่งถ้าผู้ต้องหาหรือจำเลยที่วิกลจริตอายุเกิน 18 ปี หรือในคดีที่มีอัตราโทษต่ำกว่าประหารชีวิตจะไม่ได้รับการแต่งตั้งทนายความจากรัฐ ส่วนในคดีที่มีอัตราโทษจำคุกจะมีการถามก่อนว่าต้องการทนายความหรือไม่ ถ้าต้องการรัฐจึงจะจัดหาทนายความให้ ซึ่งผู้ต้องหาหรือจำเลยที่วิกลจริตย่อมไม่มีความรู้ความเข้าใจว่าตนต้องการทนายความหรือไม่ และบุคคลดังกล่าวควรได้รับการจัดหาทนายความจากรัฐในการช่วยเหลือเพื่อต่อสู้คดีในทุกกรณี จึงไม่สอดคล้องกับกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (ICCPR) สิทธิที่บุคคลได้รับแจ้งให้ทราบถึงสิทธิในการมีผู้ช่วยเหลือทางกฎหมาย หากบุคคลนั้นไม่มีผู้ช่วยเหลือทางกฎหมาย

ในประเด็นดังกล่าวนี้ ประเทศสหรัฐอเมริกาให้สิทธิในการมีทนายความของจำเลยผู้วิกลจริต จำเลยที่ถูกกล่าวอ้างว่ามีสภาวะทางจิตผิดปกติจะต้องมีทนายความอยู่ด้วยในระหว่างการพิจารณา หรือถ้าจำเลยไม่มีทุนทรัพย์เพียงพอที่จะว่าจ้างทนายความเพื่อแก้ต่างคดีให้ U.S.Code มาตรา 4247 (d) ก็ยังบัญญัติบังคับให้ศาลจัดหาทนายให้แก่จำเลยตาม มาตรา 3006A อีกด้วย ส่งผลให้จำเลยผู้วิกลจริตในประเทศสหรัฐอเมริกามีทนายความให้ความช่วยเหลือในทุกกรณี (สิทธิบันทึกที่ สุธงษ์พันธ์, 2559, หน้า 96) ส่วนประเทศญี่ปุ่นถ้าในกรณีที่จำเลยหรือผู้ถูกกล่าวหาที่ไม่มีความสามารถในการต่อสู้คดีไม่มีผู้แทนในการดำเนินคดี พนักงานอัยการ เจ้าหน้าที่ตำรวจ หรือผู้มีส่วนได้เสีย สามารถยื่นคำร้องต่อศาล เพื่อให้ศาลแต่งตั้งผู้แทนพิเศษในการดำเนินคดีแทนจำเลยดังกล่าว ผู้แทนพิเศษสามารถแต่งตั้งทนายความขึ้นมาเป็นที่ปรึกษา รวมถึงให้มีอำนาจในการดำเนินคดีได้ และกรณีที่จำเลยมีความปกติทางจิต กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของญี่ปุ่นยังให้หลักประกันสิทธิโดยศาลจะตั้งทนายความให้ (สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคุ้มครองสิทธิประชาชนระหว่างประเทศ, 2555: ออนไลน์)

ดังนั้น จากปัญหาดังกล่าวจะต้องปรับปรุงแก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 134/1 และ มาตรา 173 โดยเพิ่มเติมเนื้อหาเพื่อปรับให้สอดคล้องกับกฎหมายระหว่างประเทศที่ไทยได้ไปลงนามและให้สัตยาบัน

2. ปัญหาการยุติการดำเนินกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในกรณีที่พนักงานสอบสวนหรือศาลเห็นว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยเป็นผู้วิกลจริตจนไม่สามารถต่อสู้คดีได้

กรณีที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยเป็นผู้วิกลจริต ถ้าระหว่างทำการสอบสวน ได้สวนมูลฟ้องหรือพิจารณา มีเหตุควรเชื่อว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยเป็นผู้วิกลจริตและไม่สามารถต่อสู้คดีได้ พนักงานสอบสวนหรือศาลจะงดการสอบสวน ได้สวนมูลฟ้องหรือพิจารณาไว้จนกว่าผู้นั้นหายวิกลจริตหรือสามารถจะต่อสู้คดีได้ และศาลจะสั่งจำหน่ายคดีเสียชั่วคราวก็ได้ จึงไม่สอดคล้องกับกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (ICCPR) สิทธิที่จะได้รับการพิจารณาโดยไม่ชักช้าเกินความจำเป็น และปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติที่ว่าทุกคนเสมอภาคกันตามกฎหมายและมีสิทธิที่จะได้รับความคุ้มครองของกฎหมายเท่าเทียมกัน โดยปราศจากการเลือกปฏิบัติ ปัญหาประการสำคัญ คือ ระหว่างการจำหน่ายคดีไม่มีกระบวนการใด ๆ เกี่ยวกับคดีเพื่อทราบว่ามีกรกระทำผิดอาญาตามที่ถูกกล่าวหาจริงหรือไม่ และจำเลยกระทำผิดจริงหรือไม่ และปัญหาเชิงทวีความรุนแรงขึ้นสำหรับคดีที่จำเลยไม่ได้รับการปล่อยชั่วคราว และแทนที่จะได้รับการบำบัดรักษาในสถานพยาบาลตามคำสั่งศาลกลับต้องถูกคุมขังในเรือนจำ ซึ่งมีความเป็นไปได้ที่จะถูกคุมขังเป็นระยะเวลาอนัน ทั้งที่ยังไม่ถูกพิพากษาว่ากระทำความผิด (ศุภกิจ แยมประชา, 2558, หน้า 172)

ในประเด็นดังกล่าวนี้ ประเทศอังกฤษ กรณีจำเลยที่เป็นบุคคลวิกลจริตและไม่สามารถทำการต่อสู้คดีได้ กระบวนการยุติธรรมทางอาญาจะไม่ยุติลง โดยได้กำหนดมาตรการพิเศษเพื่อให้ศาลและลูกขุนได้พิจารณาในเบื้องต้นเสียก่อนว่าจำเลยมีความเกี่ยวข้องในคดีหรือไม่ ซึ่งหากจำเลยไม่มีความเกี่ยวข้องในคดี กระบวนการยุติธรรมทางอาญาก็จะได้ตัดจำเลยผู้วิกลจริตนั้นออกจากสำนวนอันเป็นการป้องกันไม่ให้จำเลยที่เป็นผู้วิกลจริตนั้นต้องถูกเอาเปรียบจากกระบวนการยุติธรรมทางอาญาทั้งที่ตนเองไม่เข้าใจหรือไม่รับรู้เกี่ยวกับกระบวนการเหล่านั้น มาตรการพิเศษ

ดังกล่าวได้บัญญัติไว้ใน The Criminal Procedure (Insanity) Act 1964 มาตรา 4A (สิทธิินท์ กัสซุพันธ์, 2559, หน้า 99) ส่วนประเทศญี่ปุ่นเมื่อผู้ต้องหาหรือจำเลยเป็นผู้วิกลจริตและไม่สามารถต่อสู้คดีได้ กระบวนการยุติธรรมทางอาญาก็ยังคงดำเนินต่อไป จะไม่มีการงดการสอบสวน ใต้สวนมูลฟ้อง หรือการพิจารณา โดยกฎหมายกำหนดให้มีผู้แทนทางกฎหมาย (legal representative) ทำหน้าที่ดำเนินคดีแทนผู้ต้องหาหรือจำเลยที่วิกลจริตและไม่สามารถต่อสู้คดีได้ ซึ่งบัญญัติไว้ใน Code of Criminal Procedure of Japan, Article 167

ดังนั้น จากปัญหาดังกล่าวจะต้องปรับปรุงแก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 14 โดยเพิ่มเติมเนื้อหาเพื่อปรับให้สอดคล้องกับกฎหมายระหว่างประเทศที่ไทยได้ไปลงนามให้สัตยาบันไว้

3. ปัญหาการคุ้มครองสิทธิผู้ต้องหาหรือจำเลยที่วิกลจริตของพนักงานอัยการ การคุ้มครองผู้ต้องหาหรือจำเลยที่วิกลจริต

กรณีผู้ต้องหาหรือจำเลยที่เป็นผู้วิกลจริต สิทธิขั้นพื้นฐานของผู้วิกลจริตในกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา จะได้รับการคุ้มครองในชั้นของพนักงานสอบสวนและในชั้นศาล แต่ไม่ได้บัญญัติถึงสิทธิในชั้นพนักงานอัยการไว้ ซึ่งเมื่อพนักงานสอบสวนส่งสำนวนให้พนักงานอัยการแล้วก็เป็นอำนาจของพนักงานอัยการในการดำเนินคดีต่อไป พนักงานสอบสวนก็จะไม่สามารถเข้าไปมีบทบาทหรืออำนาจในคดีได้ เว้นแต่เป็นกรณีที่พนักงานอัยการสั่งให้ทำการสอบสวนเพิ่มเติม ในมุมมองกลับกันเมื่อคดีอยู่ในชั้นของพนักงานอัยการแล้วมีเหตุอันควรเชื่อว่าผู้ต้องหาวิกลจริตและไม่สามารถต่อสู้คดีได้ กฎหมายก็ไม่ได้บัญญัติให้อำนาจพนักงานอัยการไว้ พนักงานอัยการจึงไม่มีอำนาจจะใช้วิธีการตามมาตรา 14 ได้เช่นกัน และเมื่อพนักงานอัยการยังไม่ยื่นฟ้องต่อศาล ศาลก็ไม่มีอำนาจตามมาตรา 14 ทำให้ผู้ต้องหาดังกล่าวไม่ได้รับความคุ้มครองตามกฎหมาย จึงไม่สอดคล้องกับกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (ICCPR) ในเรื่องการคุ้มครองเรื่องสิทธิต่าง ๆ ในกระบวนการยุติธรรมของบุคคลทุกคน

ในประเด็นดังกล่าวนี้ ประเทศสหรัฐอเมริกาในกรณีที่ศาลพบเหตุอันควรสงสัยว่าจำเลยจะมีอาการผิดปกติทางจิตหรือวิกลจริตกฎหมายของสหรัฐอเมริกากำหนดให้จำเลยหรือพนักงานอัยการอาจยื่นคำร้องขอให้ศาลพิจารณาสถานะทางจิตของจำเลยได้ไม่ว่าในเวลาใด ๆ ตั้งแต่เริ่มคดีจนถึงศาลมีคำพิพากษา ซึ่งบัญญัติไว้ใน Title 18 of the United States Code มาตรา 4241-4248 (สิทธิินท์ กัสซุพันธ์, 2559, หน้า 90) ส่วนประเทศญี่ปุ่นกระบวนการดำเนินคดีอาญาเมื่อผู้ต้องหาหรือจำเลยเป็นผู้วิกลจริตและไม่สามารถต่อสู้คดีได้ไม่มีผู้แทนในการดำเนินคดี พนักงานอัยการ เจ้าหน้าที่ตำรวจ หรือผู้มีส่วนได้เสีย สามารถยื่นคำร้องต่อศาล เพื่อให้ศาลแต่งตั้งผู้แทนพิเศษในการดำเนินคดีแทนผู้ต้องหาหรือจำเลยดังกล่าว ผู้แทนพิเศษสามารถแต่งตั้งทนายความขึ้นมาเป็นที่ปรึกษารวมถึงให้มีอำนาจในการดำเนินคดีได้ และกรณีที่จำเลยมีความปกติทางจิต กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของญี่ปุ่นยังให้หลักประกันสิทธิโดยศาลจะแต่งตั้งทนายความให้ ซึ่งบัญญัติไว้ใน Code of Criminal Procedure of Japan, Article 29

ดังนั้น จากปัญหาดังกล่าวจะต้องปรับปรุงแก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 14 โดยเพิ่มเติมเนื้อหาให้สอดคล้องกับหลักกฎหมายสากล

ข้อเสนอแนะ

จากการที่ผู้ศึกษาได้ทำการศึกษาวิเคราะห์ปัญหาทางกฎหมายในเรื่องการคุ้มครองสิทธิผู้ต้องหาหรือจำเลยที่วิกลจริตตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา โดยทำการวิเคราะห์กฎหมายระหว่างประเทศด้านการคุ้มครองสิทธิผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาและกฎหมายต่างประเทศ ซึ่งทำให้เห็นถึงข้อบกพร่องของการคุ้มครองสิทธิผู้ต้องหาหรือจำเลยที่วิกลจริตที่ไม่ได้รับการคุ้มครองสิทธิในประเด็นดังกล่าวข้างต้น ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะในการแก้ไขด้วยบทกฎหมายโดยการเพิ่มเติมเนื้อหาให้สอดคล้องกับกฎหมายระหว่างและกฎหมายต่างประเทศ ดังนี้

1. สิทธิในการจัดหาทุนความในชั้นสอบสวนและในชั้นพิจารณาของผู้ต้องหาหรือจำเลยที่วิกลจริต ตาม มาตรา 134/1 และมาตรา 173 ที่ศึกษาเปรียบเทียบกับกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกาและกฎหมายของประเทศ ญี่ปุ่น ในเรื่องดังกล่าว ผู้ศึกษาเห็นควรแก้ไขเพิ่มเติมถ้อยคำในบทบัญญัติ

มาตรา 134/1 วรรคหนึ่ง จากเดิมที่บัญญัติว่า “ในคดีที่มีอัตราโทษประหารชีวิต หรือในคดีที่ผู้ต้องหาไม่ เกินสิบแปดปีในวันที่พนักงานสอบสวนแจ้งข้อหา ก่อนเริ่มถามคำให้การให้พนักงานสอบสวนถามผู้ต้องหาว่ามี ทุนความหรือไม่ ถ้าไม่มีให้รัฐจัดหาทุนความให้”

และวรรคสอง จากเดิมที่บัญญัติว่า “ในคดีที่มีอัตราโทษจำคุก ก่อนเริ่มถามคำให้การให้พนักงานสอบสวน ถามผู้ต้องหาว่ามีทุนความหรือไม่ ถ้าไม่มีและผู้ต้องหาต้องการทุนความ ให้รัฐจัดหาทุนความให้”

ให้เพิ่มเติมข้อความ มาตรา 134/1 วรรคหนึ่งและวรรคสอง ดังนี้

มาตรา 134/1 วรรคหนึ่ง ในคดีที่มีอัตราโทษประหารชีวิต หรือในคดีที่ผู้ต้องหาไม่ เกินสิบแปดปีในวันที่ พนักงานสอบสวนแจ้งข้อหา ก่อนเริ่มถามคำให้การให้พนักงานสอบสวนถามผู้ต้องหาว่ามีทุนความหรือไม่ ถ้าไม่มีให้ รัฐจัดหาทุนความให้ **“แต่ไม่ว่ากรณีจะเป็นประการใดถ้าผู้ต้องหาเป็นผู้วิกลจริตรัฐต้องจัดหาทุนความให้”**

และวรรคสอง ในคดีที่มีอัตราโทษจำคุก ก่อนเริ่มถามคำให้การให้พนักงานสอบสวนถามผู้ต้องหาว่ามี ทุนความหรือไม่ ถ้าไม่มีและผู้ต้องหาต้องการทุนความ ให้รัฐจัดหาทุนความให้ **“แต่ไม่ว่ากรณีจะเป็นประการใด ถ้าผู้ต้องหาเป็นผู้วิกลจริตรัฐต้องจัดหาทุนความให้”**

มาตรา 173 วรรคหนึ่ง จากเดิมที่บัญญัติว่า “ในคดีที่มีอัตราโทษประหารชีวิต หรือในคดีที่จำเลยมีอายุไม่ เกินสิบแปดปีในวันที่ถูกฟ้องต่อศาล ก่อนเริ่มพิจารณาให้ศาลถามจำเลยว่ามีทุนความหรือไม่ ถ้าไม่มีก็ให้ศาลตั้ง ทุนความให้”

และวรรคสอง จากเดิมที่บัญญัติว่า “ในคดีที่มีอัตราโทษจำคุก ก่อนเริ่มพิจารณาให้ศาลถามจำเลยว่ามี ทุนความหรือไม่ ถ้าไม่มีและจำเลยต้องการทุนความ ก็ให้ศาลตั้งทุนความให้”

ให้เพิ่มเติมข้อความ มาตรา 173 วรรคหนึ่งและวรรคสอง ดังนี้

มาตรา 173 วรรคหนึ่ง ในคดีที่มีอัตราโทษประหารชีวิต หรือในคดีที่จำเลยมีอายุไม่ เกินสิบแปดปีในวันที่ถูก ฟ้องต่อศาล ก่อนเริ่มพิจารณาให้ศาลถามจำเลยว่ามีทุนความหรือไม่ ถ้าไม่มีก็ให้ศาลตั้งทุนความให้ **“แต่ไม่ว่ากรณี จะเป็นการใดถ้าจำเลยเป็นผู้วิกลจริตรัฐต้องจัดหาทุนความให้”**

และวรรคสอง ในคดีที่มีอัตราโทษจำคุก ก่อนเริ่มพิจารณาให้ศาลถามจำเลยว่ามีทุนความหรือไม่ ถ้าไม่มี และจำเลยต้องการทุนความ ก็ให้ศาลตั้งทุนความให้ **“แต่ไม่ว่ากรณีจะเป็นประการใดถ้าจำเลยเป็นผู้วิกลจริตรัฐ ต้องจัดหาทุนความให้”**

2. การยุติการดำเนินกระบวนยุติธรรมทางอาญาในกรณีที่พนักงานสอบสวนหรือศาลเห็นว่าผู้ต้องหาหรือ จำเลยเป็นผู้วิกลจริตจนไม่สามารถต่อสู้คดีได้ ตามมาตรา 14 ที่ศึกษาเปรียบเทียบกับกฎหมายของประเทศอังกฤษและ กฎหมายของประเทศญี่ปุ่น ในเรื่องดังกล่าว ผู้ศึกษาเห็นควรแก้ไขเพิ่มเติมถ้อยคำในบทบัญญัติ

มาตรา 14 วรรคสอง จากเดิมที่บัญญัติว่า “ในกรณีที่พนักงานสอบสวนหรือศาลเห็นว่าผู้ต้องหาหรือจำเลย เป็นผู้วิกลจริตและไม่สามารถต่อสู้คดีได้ ใ้งดการสอบสวน ใ้สวนมูลฟ้องหรือพิจารณาไว้จนกว่าผู้นั้นหายวิกลจริตหรือ สามารถจะต่อสู้คดีได้ และให้มีอำนาจส่งตัวผู้นั้นไปยังโรงพยาบาลโรครจิตหรือมอบให้แก่ผู้อนุบาล ข้าหลวงประจำจังหวัด หรือผู้อื่นที่เต็มใจรับไปดูแลรักษาก็ได้ตามแต่จะเห็นสมควร”

ให้เพิ่มเติมข้อความ มาตรา 14 วรรคสอง ดังนี้

มาตรา 14 วรรคสอง ในกรณีที่พนักงานสอบสวนหรือศาลเห็นว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยเป็นผู้วิกลจริตและไม่ สามารถต่อสู้คดีได้ **“..จะต้องสอบสวน ใ้สวนมูลฟ้องหรือพิจารณาต่อไปว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยเป็นผู้กระทำ**

ความผิดจริงหรือไม่ โดยพิจารณาจากพยานหลักฐานต่าง ๆ..” และให้มีอำนาจส่งตัวผู้นั้นไปยังโรงพยาบาลโรคจิตหรือมอบให้แก่ผู้อนุบาล ข้าหลวงประจำจังหวัดหรือผู้อื่นที่เต็มใจรับไปดูแลรักษาก็ได้ตามแต่จะเห็นสมควร

3. การคุ้มครองสิทธิผู้ต้องหาหรือจำเลยที่วิกลจริตของพนักงานอัยการ การคุ้มครองผู้ต้องหาหรือจำเลยที่วิกลจริต ที่ศึกษาเปรียบเทียบกับกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกาและกฎหมายของประเทศญี่ปุ่น ในเรื่องดังกล่าว ผู้ศึกษาเห็นควรแก้ไขเพิ่มเติมถ้อยคำในบทบัญญัติ

มาตรา 14 วรรคหนึ่ง จากเดิมที่บัญญัติว่า “ในระหว่างทำการสอบสวน ใต้สวนมูลฟ้องหรือพิจารณา ถ้ามีเหตุควรเชื่อว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยเป็นผู้วิกลจริตและไม่สามารถต่อสู้คดีได้ ให้พนักงานสอบสวนหรือศาลแล้วแต่กรณี สั่งให้พนักงานแพทย์ตรวจผู้นั้นเสร็จแล้วให้เรียกพนักงานแพทย์ผู้นั้นมาให้ถ้อยคำหรือให้การว่าตรวจได้ผลประการใด”

และวรรคสอง จากเดิมที่บัญญัติว่า “ในกรณีที่พนักงานสอบสวนหรือศาลเห็นว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยเป็นผู้วิกลจริตและไม่สามารถต่อสู้คดีได้ ให้งดการสอบสวน ใต้สวนมูลฟ้องหรือพิจารณาไว้จนกว่าผู้นั้นหายวิกลจริตหรือสามารถจะต่อสู้คดีได้ และให้มีอำนาจส่งตัวผู้นั้นไปยังโรงพยาบาลโรคจิตหรือมอบให้แก่ผู้อนุบาล ข้าหลวงประจำจังหวัดหรือผู้อื่นที่เต็มใจรับไปดูแลรักษาก็ได้ตามแต่จะเห็นสมควร”

ให้เพิ่มเติมข้อความ มาตรา 14 วรรคหนึ่งและวรรคสอง ดังนี้

มาตรา 14 วรรคหนึ่ง ในระหว่างทำการสอบสวน “**ตรวจสำนวนสอบสวน**” ใต้สวนมูลฟ้องหรือพิจารณา ถ้ามีเหตุควรเชื่อว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยเป็นผู้วิกลจริตและไม่สามารถต่อสู้คดีได้ ให้พนักงานสอบสวน “**พนักงานอัยการ**” หรือศาลแล้วแต่กรณี สั่งให้พนักงานแพทย์ตรวจผู้นั้นเสร็จแล้วให้เรียกพนักงานแพทย์ผู้นั้นมาให้ถ้อยคำหรือให้การว่าตรวจได้ผลประการใด

และวรรคสอง ในกรณีที่พนักงานสอบสวน “**พนักงานอัยการ**” หรือศาลเห็นว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยเป็นผู้วิกลจริตและไม่สามารถต่อสู้คดีได้...”

เอกสารอ้างอิง

ศกุนา เก้านพรัตน์. (2551). *มาตรการทางกฎหมายสำหรับผู้ที่มีสภาพจิตไม่ปกติ: ศึกษารณีกการดำเนินคดีอาญา การรับโทษทางอาญา และการคุ้มครองสังคม*. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, คณะนิติศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ศุกกิจ แยมประชา. (2558). *มองกระบวนการยุติธรรมทางอาญาไทยผ่านการศึกษาเปรียบเทียบ*.

กรุงเทพฯ : เจริญรัฐการพิมพ์.

สิทธิพันธ์ กี่สุขพันธ์. (2559). *มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาหรือจำเลยผู้วิกลจริต*.

วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, คณะนิติศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคุ้มครองสิทธิประชาชนระหว่างประเทศ. (2555). *หลักในการดำเนินคดีอาญากับบุคคลวิกลจริตในประเทศไทย*. วันที่ค้นข้อมูล 22 สิงหาคม 2555,

เข้าถึงได้จาก <http://www.humanrights.ago.go.th/forum/index.php?topic=5975.0>

สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล. (2561). *ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ฉบับอ้างอิง* (พิมพ์ครั้งที่ 18).

กรุงเทพฯ : วิญญูชน.

Code of Criminal Procedure of Japan. (n.d.). เข้าถึงได้จาก <https://www.oecd.org/site/adboecdanti-corruptioninitiative/46814489.pdf>